

Міністерство культури та інформаційної політики України
Закарпатська академія мистецтв
Кафедра дизайну

«ПОГОДЖУЮ»

Проректор з навчальної роботи

Бокшан А.М.
(підпис)

“12” серпня 2022 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Магістерське НПД»/ ОК5
ОПП «Живопис»

Рівень вищої освіти	Другий / магістерський
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Ступінь	Магістр
Спеціальності	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / ОПП Живопис
Статус дисципліни	Обов'язкова
Рік викладання / семестр, курс	2022/2023, 2-й рік підготовки, 3 семестр
Обсяг дисципліни (кредити/години)	10 ЄКТС / 300 годин з них 130 аудиторні
Мова викладання	Українська
Форма підсумкового контролю	Захист магістерського НПД
Викладач	канд. мист. А. Коприва, канд. мист. О. Гаврош, доктор мист. М. Приймич. канд. пед. н. А. Волощук
Контактний тел.	+380501862362
e-mail	kopriva71@gmail.com
Інформація про консультування	Очне / Он-лайн (за потреби)

Силабус навчальної дисципліни «Магістерське НПД» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація (ОПП «Живопис») Укладачі: А. Коприва, О. Гаврош, М. Приймич, А. Волощук. – Ужгород: ЗАМ, 2022. – 13 с.

Розробники:

канд. мист. А. Коприва,
канд. мист, О. Гаврош,
доктор мист. М. Приймич.
канд. пед. н. А. Волощук

Розглянуто й затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Закарпатської академії мистецтв

від «11» серпня 2022 року, протокол №1.

Схвалено Вченою радою Закарпатської академії мистецтв

від «12» серпня 2022 року, протокол № 1.

© А. Коприва, 2022 рік
© О. Гаврош, 2022 рік
© М. Приймич, 2022 рік
© А. Волощук, 2022 рік
© Закарпатська академія мистецтв, 2022 рік

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета й завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Компетентності та програмні результати навчання з дисципліни	6
4. Програма навчальної дисципліни	7
5. Структура навчальної дисципліни	8
6. Перелік практичних завдань	9
7. Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти.....	9
8. Контроль навчальної роботи здобувачів вищої освіти	10
9. Оцінювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти	11
9.1. Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої	11
9.2. Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів вищої освіти	11
10. Академічна доброчесність	12
11. Інформаційно-методичне забезпечення дисципліни.....	13
11.1. Методичне забезпечення.....	13
11.2. Рекомендована література	13

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Спеціальності	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / ОПП «Живопис»	
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Рік підготовки	2-й	-
Семестр	3	-
Кількість кредитів	10	-
Модулів	1	-
Змістових модулів	3	-
Загальна кількість годин	300	-
Кількість аудиторних годин	130	-
Кількість годин, відведених на самостійну роботу	170	-
Форма підсумкового контролю	Захист магістерського НПД	-

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – поглиблене, комплексне опанування матеріалу і методів самостійного дослідження, послідовного викладання, а також практичного застосування теоретичних знань для розв'язання конкретних завдань; виявлення загальнонаукової, загальнопрофесійної та спеціальної підготовки випускника, його вмінь застосовувати знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань.

Завдання дисципліни: систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань і практичних навичок зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних теоретичних і практичних завдань; вдосконалення навичок ведення самостійної наукової роботи; оволодіння основними методами наукового дослідження; узагальнення практичного досвіду, вироблення вмінь якісного опрацювання одержаних даних; використання теоретичних джерел, вміння критично їх оцінювати; одержання практичних рекомендацій, узагальнення та розвиток сучасних теоретичних ідей; якісне оформлення роботи, чітке, логічне, грамотне формулювання думок, аргументований, стислий, доступний стиль викладу; формулювання конкретних наукових висновків та рекомендацій за обраною темою та їх впровадження у практичну діяльність.

У результаті вивчення дисципліни:

здобувач вищої освіти повинен знати:

- загальнотеоретичні, професійно орієнтовані і спеціальні дисципліни, які розкривають теоретичні основи та практичні питання спеціальності;
- основні методами наукового дослідження

здобувач вищої освіти повинен вміти:

- добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети дослідження;
- формулювати наукові висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо досліджуваного об'єкту;
- визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у прикладній галузі.
- формулювати наукову проблему, обґрунтувати мету дослідження та визначити основи завдання дослідження;
- висвітлити методи дослідження, які застосовуються під час вирішення науково-дослідної задачі;
- отримати нові результати, що мають прикладне та науково-методичне значення.

Методи навчання: словесні (фронтальне пояснення); наочні (демонстрація практичних зразків); практичні (індивідуальний контроль, власний приклад); самостійна робота.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Шифр за ОПШ	Компетентності	Програмні результати
К 01.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ПРН – 01. Вміти аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого і декоративного мистецтва.
К 02.	Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	ПРН – 02. Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.
К 03.	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	ПРН – 04. Вміти трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
К 04.	Здатність працювати в міжнародному контексті.	ПРН – 06. Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу.
К 05.	Здатність розробляти та керувати проектами.	ПРН – 07. Володіти методикою проведення наукових досліджень.
К 06.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ПРН – 08. Здійснювати пошук інформації стосовно об'єкту дослідження.
К 07.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН – 09. Володіти сучасною культурою мистецтвознавчого дослідження та дотримуватися принципів наукової етики і доброчесності.
К 08.	Здатність переосмислювати базові знання з композиції, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.	ПРН – 10. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.
К 09.	Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.	ПРН – 11. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основні принципи розвитку сучасного візуального мистецтва
К 13.	Здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості.	ПРН – 13. Володіти знаннями до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації феноменів культури і мистецтва та мистецьких процесів.
К 14.	Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науковопедагогічної діяльності.	ПРН-15. Вміти спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, працювати у міжнародному професійному середовищі.
К 15.	Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій в контексті проведення мистецтвознавчих та реставраційних досліджень.	ПРН – 16. Вибудувати якісну та розгалужену систему комунікацій, представляти результати діяльності у вітчизняному та зарубіжному науковому і професійному середовищі.
К – 17.	Здатність до організації і проведення науково-дослідної роботи у різних аспектах (історичний, теоретичний, практичний).	
К 18.	Здатність до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації феноменів культури і мистецтва та мистецьких процесів.	
К 19.	Здатність володіти категоріальним апаратом, інструментарієм сучасного мистецтвознавчого аналізу стилістичних течій та художніх творів; основними науковими принципами експертизи творів образотворчого мистецтва.	

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Планування та виконання кваліфікаційного дослідження.

Тема 1. Наукова діяльність та її специфіка в дизайні. Форми та критерії наукового пізнання. Основні галузі теоретичного дослідження дизайну.

Тема 2. Підготовчий етап науково-дослідницької роботи. Логіка процесу наукового дослідження. Структура науково-аналітичної роботи. Вибір напрямку наукового дослідження. Вимоги до вступу та загальна структура наукового тексту. Способи викладення наукової інформації в тексті.

Тема 3. Збір наукової інформації та робота над станом вивченості теми. Головні джерела наукової інформації. Вивчення та критичний аналіз літературних джерел.

Змістовий модуль 2. Вимоги до написання МНДП. НПД за видами науково-дослідної роботи.

Тема 1. Підготовка магістерської роботи як кваліфікаційного дослідження. Поняття, мета і завдання магістерської роботи.

Тема 2. Виконання магістерської роботи та основні вимоги до її змісту. Вимоги до форми магістерської роботи.

Змістовий модуль 3. Формування результатів та структури висновків наукового дослідження за окремими розділами та роботи загалом.

Тема 1. Сформулювати висновки до розділів.

Тема 2. На основі проведеного дослідження та сформульованих висновків до розділів означити загальні висновки у відповідності до поставлених завдань.

Тема 3. Підготовка до захисту.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль	Тема	Кількість годин					
		лекції		практичні заняття		самостійна / індивідуальна робота	
		д.ф.н.	з.ф.н.	д.ф.н.	з.ф.н.	д.ф.н.	з.ф.н.
1. Планування та виконання кваліфікаційного дослідження	Тема 1. Наукова діяльність та її специфіка в образотворчому мистецтві. Основні галузі теоретичного дослідження дизайну.	-	-	10	-	10	-
	Тема 2. Підготовчий етап науково-дослідницької роботи. Вибір напрямку наукового дослідження. Вимоги до вступу та загальна структура наукового тексту. Способи викладення наукової інформації в тексті.	-	-	10	-	10	-
	Тема 3. Збір наукової інформації та робота над станом вивченості теми. Вивчення та критичний аналіз літературних джерел.	-	-	20	-	30	-
2. Вимоги до написання МНДП	Тема 1. Підготовка магістерської роботи як кваліфікаційного дослідження. Поняття, мета і завдання магістерської роботи.	-	-	25	-	25	-
	Тема 2. Виконання магістерської роботи та основні вимоги до її змісту. Вимоги до форми магістерської роботи.	-	-	40	-	70	-
3. Формування результатів та структури висновків наукового дослідження	Тема 1. Сформулювати висновки до розділів.	-	-	10	-	10	-
	Тема 2. На основі проведеного дослідження та сформульованих висновків до розділів означити загальні висновки у відповідності до поставлених завдань.	-	-	10	-	10	-
	Тема 3. Підготовка до захисту.	-	-	5	-	5	-
Усього годин		-	-	130	-	170	-

6. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вибір теми, підготовка до виконання та складання плану магістерської роботи.	5
2	Визначення актуальності дослідження. Термінологічний апарат дослідження. Аналіз стану досліджуваної проблеми. Гіпотеза дослідження. Етапи виконання науково-дослідної роботи.	5
3	Методи моделювання, порівняння, узагальнення. Емпіричні методи наукового дослідження.	10
4	Спостереження. Експеримент. Методи опитування. Бесіда. Інтерв'ю. Анкетування. Тестування.	10
5	Статистична обробка результатів наукового дослідження.	5
6	Бібліографічний пошук літературних джерел.	5
7	Виконання магістерської роботи та основні вимоги до її змісту. Вимоги до форми магістерської роботи.	5
8	Оформлення додатків. Посилання на використані джерела. Основні правила оформлення бібліографічного списку.	5
9	Вимоги до презентації. Публічний захист магістерської роботи.	2
	Разом	52

7. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Проектування дипломної роботи:

- Особливості наукового дослідження. Фундаментальне і прикладне дослідження. Види, принципи, підходи до організації кваліфікаційного дослідження.
- Етапи виконання науково-дослідної роботи.
- Теоретичні методи наукового дослідження. Абстрагування. Аналіз і синтез. Індукція і дедукція. Методи моделювання, порівняння, узагальнення. Емпіричні методи наукового дослідження. Спостереження. Експеримент. Методи опитування. Бесіда. Інтерв'ю. Анкетування. Тестування

2. Презентаційна частина:

- Підготовка магістерської роботи як кваліфікаційного дослідження.
- Поняття, мета і завдання магістерської роботи.
- Виконання магістерської роботи та основні вимоги до її змісту. Вимоги до форми магістерської роботи.

3. Пояснювальна записка

- Сформулювати висновки до Розділів 1, 2, 3, 4. Означити загальні висновки у відповідності до поставлених завдань.
- Вимоги до магістерського дослідження.

8. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

До контрольних заходів відносяться поточний, проміжний та підсумковий контролю.

Поточний контроль здобувачів вищої освіти з дисципліни «Магістерське НПД» відображає поточні навчальні досягнення студента в процесі магістерського дослідження. Поточний контроль здійснюється на аудиторних заняттях у формі консультації, звітів і переглядів згідно затвердженого графіку виконання етапів кваліфікаційної роботи та МНПД кафедру ОМ.

Графік контролю виконання магістерської кваліфікаційної роботи та МНПД на 2022 р.

№	Назва етапу кваліфікаційної роботи	Назва етапу МНПД та пояснювальної записки	Терміни виконання. Перегляди
1.	Затвердження тем ДР	Затвердження тем МНПД Продовження збору матеріалів за визначеною темою.	14.09.22
2.	Виконання ескізної частини та визначення оптимального варіанту композиції кваліфікаційної роботи.	Визначення структури МНПД. Формування вступу.	12.10.22
3.	Виконання картону (для графіків аналогу дипломної роботи в ескізі) до кваліфікаційної роботи. Формат наближений до реального.		Перегляд ескізів і картону.
4.	Початок роботи над дипломною роботою.	Перегляд вступу, першого розділу МНПД.	26.10.22
	Структурний аналіз та формування композиції й рисунку. Визначення технічних засобів.		
	Кольорова структура композиції. Від підмалювку до кінцевого рішення.		
	Завершальні етапи роботи над твором. Підведення підсумків.	Контроль над ритмічним виконанням наступних розділів	16.11.22
5.	Перегляд кваліфікаційної роботи рецензентами та комісією.	Початок роботи над пояснювальною запискою.	30.11.22
6	Виправлення помилок та врахування рекомендацій рецензентів та комісії.	Контроль ритмічного виконання всіх розділів МНПД та пояснювальної записки	
7		Звіт студентів про кінцевий етап (висновки) МНПД. Обговорення результатів з рецензентами, керівниками.	14.12.22
8	Підсумковий перегляд кваліфікаційної роботи. Power Point презентація роботи. Допуск.	Подання (підшитий вар.) МНПД та ПЗ на кафедру ОМ.	11.01.23
9	Виконання якісної відео-доповіді дипломника <i>(за потреби)</i>		20.01.23.
10	Експозиція дипломної роботи.		23.01.23
11	Подання доповіді та презентації на електронному носії членам ДЕК. Захист кваліфікаційної роботи.		24-26.01.23. (орієнтовно)

P.S. Кожен етап дипломної роботи повинен містити матеріали звітності, які надає керівник ДР на відповідному етапі. Ритмічність виконання ДР аналізуються керівником та колегіально. Результати аналізу систематично обговорюються та вносяться у протоколи засідання кафедри ОМ.

Проміжний контроль у формі малого захисту проводиться за два тижні до захисту. Згідно відповідного об'єму виконаної роботи здобувач вищої освіти допускається (або не допускається) до захисту магістерського НПД.

Підсумковий контроль проводиться у формі захисту магістерського МНПД, на який здобувач вищої освіти представляє МНПД з результатами та структурованими висновками наукового дослідження за окремими розділами та роботи загалом з прив'язкою результатів дослідження НПД до дипломної (кваліфікаційної) роботи.

Обов'язково готується презентація, виконана згідно затвердженого ЗАМ шаблону (програма PowerPoint).

9. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання студентів Закарпатської академії мистецтв оцінювання ґрунтується на принципах систематичності, об'єктивності, прозорості та рівності вимог.

9.1. Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти

Змістовний модуль	Форми контролю	
	Проміжковий контроль / малий захист	Підсумковий контроль / макс. кількість балів
ЗМ1	Допуск до захисту	МНПД / 100
ЗМ2	Допуск до захисту	
ЗМ3	Допуск до захисту	

9.2. Критерії оцінювання знань і вмінь здобувача вищої освіти

Основними критеріями оцінювання знань і вмінь здобувача вищої освіти з дисципліни є:

- повнота розкриття теми дослідження;
- актуальність та новизна теми;
- рівень мистецтвознавчої підготовки та орієнтування у темі дослідження;
- чіткість викладення наукового матеріалу;
- відповідність вимогам та рівень оформлення магістерської роботи;
- грамотність подачі Презентації.

Критерії оцінювання знань на захисті дипломної роботи наступні:

- 90-100 балів – за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які

вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання;

- 82-89 балів – за ґрунтовні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання;
- 74-81 балів – за міцні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності;
- 64-73 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язування тестових і практичних задач;
- 60-63 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання;
- 00-59 балів – за незнання навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання.

Таблиця переведення підсумкової оцінки у національну шкалу

100 бальна шкала	Європейська шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A (відмінно)	Відмінно
82-89	B (дуже добре)	Добре
74-81	C (добре)	
64-73	D (задовільно)	Задовільно
60-63	E (достатньо задовільно)	
35-59	FX (з правом перескладання)	Незадовільно
0-34	F (без права перескладання)	

10. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Кожен випадок порушення академічної доброчесності розглядається як ситуація, що негативно впливає на рейтинг здобувача і оцінку його роботи. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Політика та принципи академічної доброчесності визначені у Положенні про академічну доброчесність у Закарпатській академії мистецтв¹.

¹ http://www.artedu.uz.ua/doc-files/norm_dok/pol_dobro.pdf.

11. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

11.1. Методичне забезпечення

1. Положення про організацію освітнього процесу в Закарпатській академії мистецтв (затверджене Вченою радою ЗАМ 8.10.2020, протокол №2) / http://www.artedu.uz.ua/doc-files/norm_dok/pol_org_osvit_proc.pdf
2. Положення про систему оцінювання результатів навчання студентів Закарпатської академії мистецтв (затверджене Вченою радою ЗАМ 29.08.2016, протокол №1) / http://www.artedu.uz.ua/doc-files/navch_proc/ocin_result.pdf.
3. Положення про академічну доброчесність у Закарпатській академії мистецтв (затверджене Вченою радою ЗАМ 21.03.2019, протокол №7) / http://www.artedu.uz.ua/doc-files/norm_dok/pol_dobro.pdf.

11.2. Рекомендована література

1. Вербовський Вадим Володимирович. Як правильно підготувати наукове дослідження: навч.-метод. Посіб. Для студ. і магістрантів / Луганський національний педагогічний уні-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 123 с.
2. Гончаренко С. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. – К, 1995. – 45 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Гончаренко С.У., Олійник П.М., Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Поважна Л.І. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навчпосіб. для студ., магістрів, аспірантів і викладачів вищих навч. закл. / Семен Устимович Гончаренко (ред.), Павло Миколайович Олійник (ред.). – К. : Вища школа, 2003. – 323 с.
5. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень [Текст]: Навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – 3-е вид., перероб. і допов. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 240 с.
6. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / За ред. А.Є.Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
7. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі [Текст]: Навч. посібник / І. П'ятницька-Позднякова. – К.: [б.в.], 2003. – 116 с.
8. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень [Текст] / В. К. Сидоренко. – К.: 2000. – РНКЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
9. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня [Текст]: (методичні поради) / автор-упоряд. Л. А. Пономаренко. — 3-є вид., випр. і доп. – К.: Толока, 2007. – 80 с.
10. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності [Текст] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко: Підручник для студентів вищих навч. закладів. – Х.: ХДАК, 1998. – 288 с.
11. ДСТУ 3582-97. Скорочення слів в українській мові. Загальні вимоги та правила [Текст]: чинний від 01.07.1998. – К.: Держстандарт України, 1998. – 27 с.